

Қазақстан Республикасы мен Халықаралық Қайта Құру және Даму Банкі арасындағы Қарыз туралы келісімді (Ауыл шаруашылығын қолдаудың жекешелендіруден кейінгі екінші жобасы) ратификациялау туралы

Қазақстан Республикасының 2005 жылғы 14 желтоқсандағы N 99 Заңы

Астанада 2005 жылғы 1 сәуірде жасалған Қазақстан Республикасы мен Халықаралық Қайта Құру және Даму Банкі арасындағы Қарыз туралы келісім (Ауыл шаруашылығын қолдаудың жекешелендіруден кейінгі екінші жобасы) бекітілсін.

Қазақстан Республикасының

Президенті

N ____ -KZ ҚАРЫЗ

ҚАЗАҚСТАН

РЕСПУБЛИКАСЫ

м е н

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАЙТА ҚҰРУ ЖӘНЕ ДАМУ БАНКІ

а р а с ы н д а ғ ы

Қ а р ы з

т у р а л ы

к е л і с і м

(Ауыл шаруашылығын қолдаудың жекешелендіруден кейінгі екінші жобасы)

2005 жылғы 1 сәуір

N ____ -KZ ҚАРЫЗ

ҚАРЫЗ ТУРАЛЫ КЕЛІСІМ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ (Қарыз алушы) мен ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАЙТА ҚҰРУ ЖӘНЕ ДАМУ БАНКІ (Банк) арасындағы 2005 жылғы 1 сәуірдегі КЕЛІСІМ.

М ы н а л а р :

(А) Банк Қарыз алушыдан ауыл шаруашылығын жекешелендіруден кейін қолдауды көздейтін бағдарлама (Бағдарлама) айтылған және Қарыз алушының оны орындауға ниет білдіретіндігі туралы мәлімделген 1998 жылғы 4 мамырдағы хатты (1998 жылғы 7 мамырда тіркелген) алғаны;

(В) Бағдарламаны орындау үшін Қарыз алушы пайдалануы тиіс он (10) жылға дейінгі кезең ішінде \$85 000 000-ға дейінгі мөлшерде қарыздар серияларын беру арқылы Бағдарламаны орындауға қолдау көрсетуді Қарыз алушы Банктен сұрағаны;

(С) 1998 жылғы 23 маусымдағы Қарыз алушы мен Банк арасындағы Қарыз туралы келісімге (4331 KZ) сәйкес он бес миллион долларға (\$15,000,000) барабар сомада қарыз беріп Бағдарламаның бірінші кезеңіне Банктің қолдау көрсеткені;

(D) Осы Келісімнің 2-қосымшасында сипатталған және Бағдарламаның екінші кезеңі болып табылатын жобаның (Жоба) тиімділігі мен басымдығына Қарыз алушы

көз жеткізіп жобаны қаржыландыруға көмек көрсетуді Банктен сұрағаны;

(Е) Жобаның С.2-бөлімі бойынша қызметтердің белгілі бір түрлерін Қарыз алушының қолдауымен қолайлылықтың белгілі бір талаптарына жауап беретін Қарыз алушының (Қатысушы қаржы мекемелерінің) банктері мен лизингтік компаниялары орындайтыны және осындай жәрдемдесудің бөлігінде Қарыз алушы осы Келісімде айтылған шарттарға сәйкес Қатысушы қаржы мекемелеріне осы Келісімнің II бабында көзделген қарыз қаражатын (Қарыз) беретіні;

(Ғ) Жобаның D.2-бөлімі бойынша қызметтердің белгілі бір түрлерін Қарыз алушының қолдауымен қолайлылықтың белгілі бір талаптарына жауап беретін (Қатысушы микроқаржыландыру мекемелері) Қарыз алушының микроқаржыландыру мекемелерінің орындайтыны және осындай жәрдемдесудің бөлігінде Қарыз алушы осы Келісімде айтылған шарттарға сәйкес Қатысушы микроқаржыландыру мекемелеріне қарыз қаражатын беретіні НАЗАРҒА АЛЫНЫП; және жоғарыда айтылғандардың негізінде өзгелерден басқалар НАЗАРҒА АЛЫНЫП, осы Келісімде көзделген шарттармен Банк Қарыз алушыға Қарыз беруге келісті.

ОСЫМЕН тараптар мына төмендегілер туралы уағдаласты:

I B A II

Жалпы шарттар; Анықтамалар

1.01-бөлім. Төменде айтылған өзгерістерді (Жалпы шарттар) ескере отырып Банктің 1995 жылғы 30 мамырдағы (2004 жылғы 1 мамырдағы түзетулерімен) "Қарыз туралы келісімдерге және бір валюталы қарыздар үшін қолданылатын жалпы шарттар" осы Келісімнің ажырамас бөлігін құрайды:

Жалпы шарттардың 9.07-бөлімінің (с) параграфы мынадай редакцияда өзгертілді: "(с) Қорытынды күнге немесе осы мақсаттар үшін Қарыз алушы мен Банк арасында келісілген мүмкін біршама одан кешірек күнге дейін айдан кешіктірмей жобаның атқарылуы мен бастапқы пайдаланылуы, оның құны мен алынған немесе алынатын пайда туралы, Қарыз туралы келісім бойынша тиісті міндеттемелерді Қарыз алушы мен Банктің орындағаны туралы және Банк негіздеп сұраған көлемде және егжей-тегжейлі Қарыз мақсаттарына қол жеткізілгені туралы есептілікті Қарыз алушы даярлайды және Б а н к к е ұ с ы н а д ы .

1.02-бөлім. Егер түпнұсқадан өзгелер туындамаса, Жалпы шарттар мен осы Келісімнің Кіріспесінде анықталған кейбір терминдер бекітілген ұғымдарға сәйкес келеді, ал қосымша терминдер мынадай мағынаны білдіреді:

(а) "Бенефициар" ҚҚМ немесе МҚҚМ орындау үшін Қарыз алушының заңдарына сәйкес тиісті түрде тіркелген қайта өңдеуді, маркетингті, бөлуді, сауданы, сервистік және өндірістік қызметті қоса алғанда, ауылдық жерлерде экономикалық қызметпен не айналысатын, не айналысуды жоспарлап отырған кез келген жеке тұлғаны, жеке кәсіпорынды, фермерді немесе фермерлер бірлестігін (мәтін бойынша төменде анықталғанындай нәтижесінде суб-қарыз немесе лизингтік қаржыландыру немесе

микро суб-қарыз аруды) білдіреді, мәтін бойынша төменде анықталғанындай нәтижесінде суб-қарыз немесе лизингтік қаржыландыру немесе микро суб-қарыз беруді ұсынады немесе береді және "Бенефициарлар" құрамына көрсетілген Бенефициар енетін топты білдіреді;

(b) "БД" Жоба шеңберінде бухгалтерлік есеп, қаржылық есептілік және қаржылық басқару үшін жауап беретін Қарыз алушының Ауыл шаруашылығы министрлігінің Бюджет департаментін білдіреді;

(c) "СБИБ" Жобаны жалпы жүзеге асыру үшін жауап беретін Қарыз алушының Ауыл шаруашылығы министрлігінің Сыртқы байланыс және инвестициялар басқармасын білдіреді;

(d) "Қаржылық мониторинг туралы есеп" немесе "ҚМЕ" осы Келісімнің 4.02-бөліміне сәйкес даярланған әрбір есепті білдіреді;

(e) "Қаржы секторы үшін ауылдық инвестициялар жөніндегі нұсқаулық" Жобаның С.2-бөлімін орындау үшін операция жүргізу және әкімшілік тәртіп, оның ішінде ҚҚМ жұмыстарын таңдау, қаржыландыру, мониторинг және бағалау, сондай-ақ Суб-қарыз немесе Лизингтік қаржыландыру ұсыну үшін іріктеу талаптары айтылған осы Келісімнің 5-қосымшасының А-бөлімінің 3-тармағында көрсетілген нұсқаулықты білдіреді;

(f) "Босалқы лимитпен лизингтік қаржыландыру" осы тармақтың ережелеріне сәйкес мұндай алдын ала тексеру болмаған кезде Қарыз алушының мақұлдауын талап етуі ретінде қаралатын, мәтін бойынша төмендегідей анықталған суб-жоба үшін осы Келісімнің 5-қосымшасының D-бөлімінің 3 (b) (ii)-тармағына сәйкес Банктің алдын ала тексеруіне жататын, тұтыну сомасынан аспайтын сомада беру ұсынылатын Лизингтік қаржыландыруды білдіреді;

(g) "Босалқы лимитпен суб-қарыз" осы тармақтың ережелеріне сәйкес мұндай алдын ала тексеру болмаған кезде Қарыз алушының мақұлдауын талап етуі ретінде қаралатын, суб-жоба үшін осы Келісімнің 5-қосымшасының D-бөлімінің 3 (b) (i)-тармағына сәйкес Банктің алдын ала тексеруіне жататын, бастапқы сомасынан аспайтын сомада беру ұсынылатын суб-қарызды білдіреді;

(h) "Лизингтік қаржыландыру" осы Келісімнің 5-қосымшасының D-бөлімінің 2 (b) тармақшасында айтылған, ішінара амортизациялық құрауыштардан тұратын, лизингтік төлемдерді Лизингтік компаниялардың оқтын-оқтын төлеуін қамтитын, Суб-жобаны орындау мақсаттары үшін автокөліктер, жабдықтар және/немесе машиналар лизингін қаржыландыру мақсаттары үшін (сатып алу мүмкіндіктерімен) осы Келісімнің 1-қосымшасының 1-тармағындағы (1)-кестеде оқтын-оқтын Санаттарға бөлінетін Қарыз қаражатынан Бенефициар үшін ҚҚМ берілген немесе берілетін қаржыландыруды білдіреді;

(i) "Лизингтік компания" шаруашылық жүргізуші субъектілер туралы Қарыз алушының заңдарына сәйкес тіркелген заңды тұлға құқығы бар және Қаржы секторы

үшін ауылдық инвестициялар жөніндегі нұсқаулықта айтылған талаптарға сәйкес Қарыз алушы іріктейтін, Қарыз алушының аумағында күрделі қаржы активтердің жалдау бойынша қызметтермен айналысатын шаруашылық жүргізушіні білдіреді;

(j) "Микрокредиттік ұйымдар туралы заң" Қарыз алушының 2003 жылғы 6 наурыздағы Микрокредиттік ұйымдар туралы заңын білдіреді;

(k) "Микро суб-қарыз" суб-жоба бойынша Бенефициар ұшыраған шығыстардың барлығын немесе бір бөлігін қаржыландыру үшін осы Келісімнің 1-қосымшасының 1-тармағындағы (2)-кестеде оқтын-оқтын Санаттарға бөлінетін Қарыз қаражатынан МҚҚМ берілген немесе беру үшін ұсынылған кредитті білдіреді;

(l) "АШМ" Қарыз алушының Ауыл шаруашылығы министрлігін білдіреді және оның кез келген құқықтық мұрагерін немесе құқықтық мұрагерлерін қамтиды;

(m) "ҚМ" Қарыз алушының Қаржы министрлігін білдіреді және оның кез келген құқықтық мұрагерін немесе құқықтық мұрагерлерін қамтиды;

(n) "ЭБЖМ" Қарыз алушының Экономика және бюджеттік жоспарлау министрлігін білдіреді және оның кез келген құқықтық мұрагерін немесе құқықтық мұрагерлерін қ а м т и д ы ;

(o) "Жаңа ҚҚМ" Жобаға қатысу олардың талаптарға сәйкестігі тұрғысынан Қаржы секторы үшін ауылдық инвестициялар жөніндегі нұсқаулықта айтылған тиісті адалдық рәсімдеріне сәйкес тексеруге жататын ҚҚМ білдіреді;

(p) "Қатысушы банк" Қарыз алушының заңнамаға сәйкес тіркелген және Қаржы секторы үшін ауылдық инвестициялар жөніндегі нұсқаулықта айтылған талаптарға сәйкес Қарыз алушы таңдаған коммерциялық банкті білдіреді;

(q) "Қатысушы қаржы мекемесі" немесе "ҚҚМ" көрсетілген қаржы мекемелері жиынтығының Қатысушы банктердің немесе Лизингтік компаниялардың және " Қатысушы қаржы мекемесінің" немесе "ҚҚМ" кез келгенін білдіреді;

(r) "МҚҚМ" немесе "Микроқаржыландыруға қатысушы мекемелер" Қарыз алушының заңнамаға сәйкес тіркелген және Қаржы секторы үшін Ауылдық инвестициялар жөніндегі нұсқаулықта айтылған талаптарға сәйкес Қарыз алушы таңдаған мекемені білдіреді, мәтін бойынша төменде анықталғанындай "МҚҚМ" немесе "Микроқаржыландыруға қатысушы мекемелер" көрсетілген қаржы мекемелері ж и ы н т ы ғ ы н б і л д і р е д і ;

(s) "МҚҚМ үшін ауылдық инвестициялар жөніндегі нұсқаулық" МҚҚМ жұмыстарын таңдауды, қаржыландыруды, мониторингі мен бағалауды және Микро Суб-қарызды іріктеу талаптарын қоса алғанда Жобаның D.2-бөлімін орындау үшін операция жүргізу және әкімшілік рәсімдер айтылған осы Келісімнің 5-қосымшасының А-бөлімінің 4-тармағында көрсетілген нұсқаулықты білдіреді;

(t) "ЖІН" Келісімнің 5-қосымшасының А-бөлімінің 2-тармағында сілтеме берілген, Банк пен Қарыз алушы арасындағы келісімдер бойынша оған оқтын-оқтын енгізілуі мүмкін өзгерістер ескеріле отырып Жобаны іске асыру тәртібі айтылған жобаны іске

асыру жөніндегі нұсқаулықты білдіреді;

(u) "Сатып алу жоспары" Жобаны іске асырудың соңғы 18 айлық кезеңіне (немесе одан ұзағырақ кезеңге) арналған есептемелер бойынша Келісімнің 3.02-бөлімінің ережелеріне сәйкес оны кезең-кезеңде жаңғыртуды ескере отырып Жобаны орындаудың алғашқы 18 айына (немесе одан ұзағырақ кезеңге) арналған есептемелер бойынша 2004 жылғы 28 мамырдағы Қарыз алушының сатып алу жоспарын білдіреді;

(v) "Арнайы шот" Келісімнің 2.02(b)-бөлімінде көрсетілген шотты білдіреді;

(w) "Суб-қарыз" осы Келісімнің мақсаттары үшін Лизингтік қаржыландыру бойынша мәміле, сондай-ақ суб-қарыз болып саналуы мүмкін жағдайда суб-жобаға Бенефициар ұшыраған шығыстардың барлығын немесе бір бөлігін қаржыландыру мақсаттары үшін Келісімнің 1-қосымшасының 1-тармағында келтірілген (1)-кестенің оқтын-оқтын Санаттарға бөлінетін, Қатысушы банкке беру үшін Қарыз қаражатынан ұсынылған немесе ұсынылатын кредитті білдіреді;

(x) "Ішкі қарыз" мәтін бойынша төменде анықталғанындай Ішкі қарыз туралы келісімге немесе Микро ішкі қарыз туралы келісімге сәйкес Бенефициарды қайта кредиттеу мақсаттары үшін Қарыз алушы ҚҚМ немесе МҚҚМ берген кез келген қ а р ы з д ы б і л д і р е д і ;

(y) "Ішкі қарыз туралы келісім" оқтын-оқтын оған енгізілетін өзгерістерді ескере отырып Келісімнің 5-қосымшасының В-бөлімінің 3-тармағына сәйкес Қарыз алушы мен ҚҚМ арасындағы жасасқан немесе жасалатын келісімді білдіреді және бұл термин Ішкі қарыз туралы келісімнің барлық қосымша қосымшаларын қамтиды және "Ішкі қарыз туралы келісім" көрсетілген келісімнің жиынтығын білдіреді;

(z) "Микро ішкі қарыз туралы келісім" оқтын-оқтын оған енгізілетін өзгерістерді ескере отырып Келісімнің 5-қосымшасының С-бөлімінің 3-тармағына сәйкес Қарыз алушы мен МҚҚМ арасындағы жасасқан немесе жасалатын келісімді білдіреді және бұл термин Микро ішкі қарыз туралы келісімнің барлық қосымша қосымшаларын қамтиды және "Микро ішкі қарыз туралы келісім" көрсетілген келісімнің жиынтығын б і л д і р е д і ;

(aa) "Суб-жоба" Қаржы секторы үшін ауылдық инвестициялар жөніндегі нұсқаулықта немесе МҚҚМ үшін ауылдық инвестициялар жөніндегі нұсқаулықта айтылған талаптарға жауап беретін өнімді қызметтерге арналған нақтылы инвестициялық жобаны білдіреді; және

(bb) "Теңге" Қарыз алушының заңды ақша бірлігін білдіреді.

І І - Б А П

Қарыз

2.01-бөлім. Осы Келісімде айтылған немесе санамалап көрсетілген шарттармен Банк Қарыз алушыға отыз бес миллион долларға (\$35,000,000) барабар сомада қарыз б е р у г е к е л і с е д і .

2.02-бөлім. (a) Мыналарды: (i) осыған байланысты Қарыз шотынан қаражат алуға

өтінім беріп, Суб-жоба үшін қажетті тауарлар мен жұмыстарға арнап негізделген шығыстарға төлем жасау үшін суб-қарыз бойынша Бенефициар алған қаражат шотына ҚҚМ төлеген (немесе оны төлеуге Банк келіскен кезде) соманы; және (ii) осыған байланысты Қарыз шотынан қаражат алуға өтінім беріп, Суб-жоба үшін қажетті тауарлар мен жұмыстарға арнап негізделген шығыстарға төлем жасау үшін Микро суб-қарыз бойынша Бенефициар алған қаражат шотына МҚҚМ төлеген (немесе оны төлеуге Банк келіскен кезде) соманы қаржыландыру үшін Келісімнің 1-қосымшасының ережелеріне сәйкес Қарыз шотынан қарыз сомасы алынуы мүмкін.

(b) Жобаның мақсаттары үшін Қарыз алушы оны сот тәртібімен есепке алуудан, тәркілеуден және тыйым салудан жете қорғауды қоса алғанда Банк үшін қолайлы шарттармен коммерциялық банктердің бірінде доллармен арнайы депозиттік шот ашуы және жүргізуі мүмкін. Арнайы шотқа салынатын депозиттер мен одан жасалатын төлемдер осы Келісімнің 6-қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады.

2.03-бөлім. Қарыздың соңғы күні 2009 жылдың 31 желтоқсаны немесе Банк белгілеген біршама кешірек осындай күн болып табылады. Біршама кешірек осындай күн туралы Банк тез арада Қарыз алушыға хабарлауға міндетті.

2.04-бөлім. Қарыз алушы қарыз сомасынан Банкке бір пайыз (1%) мөлшерінде біржолғы комиссиялық алым төлеуге міндетті, бұл ретте, Банк өзінің шешімі бойынша белгілі бір сәтте біржолғы комиссиялық алымның бөлігінен бас тартуы мүмкін. Осы алым Қарыз күшіне енген күннен кейін алпыс (60) күннен кешіктірілмей төленуі тиіс.

2.05-бөлім. Қарыз алушы қарыздың алынбаған негізгі сомасынан Банкке жылына оқтын-оқтын бір пайыздың төрттен үш (1%-дың 3/4) мөлшерінде кредиттік желіні резервтеу үшін комиссиялық төлем жасап отыруға міндетті.

2.06-бөлім. (a) Қарыз алушы пайыз есептеудің әрбір кезеңі үшін ЛИБОР жиынтық спрэдин қосқанда ЛИБОР Базалық ставкасына тең ставка бойынша Қарыздың тандалған және өтелмеген негізгі сомасы үшін кезең-кезеңде қарыз ақша пайызын төлеуге м і н д е т т і .

(b) Осы бөлімнің мақсаттары үшін:

(i) "Пайыздарды есептеу кезеңі" қоса алғанда осы Келісімнің күнінен бастап, бірақ Пайыздар төленетін осы күннен кейінгі бірінші басталатын күнді есепке алмай және қоса алғанда Пайыздарды төлеу күнінен бастап, бірақ Пайыздарды төлеу күнінен кейінгі күнді есепке алмай әрбір кезеңнің бастапқы кезеңінен кейінгі бастапқы кезеңді б і л д і р е д і .

(ii) "Пайыздарды төлеу күні" осы Келісімнің 2.07-бөлімінде көрсетілген күнді б і л д і р е д і .

(iii) "ЛИБОР Базалық ставкасы" Банк негіздеп анықтайтын және жылдық пайыз ретінде көрсетілетін пайыздарды есептеу кезеңінің бірінші күніне құны бойынша алты айлық бір валюталы депозиттерінің Лондон банкаралық рыногына жасалатын ұсыныстар ставкасы бойынша әрбір Кезең үшін пайыздарды есептеуді (немесе

пайыздар төленетін күні құны бойынша пайыздарды есептеудің бастапқы кезең жағдайын не пайыздар есептелетін осындай кезеңнің күнін не пайыздар есептелетін бірінші күннен кейінгі келесі күнді) білдіреді.

(iv) "ЛИБОР жиынтық спрэді" мыналардың: (А) бір пайыздың төрттен үшін (0,75%) ; (В) әрбір Кезең үшін пайыздарды есептеудің алу (немесе қосу) жасалған орта есеptік маржасының, жылдық пайыз ретінде Банк негіздеп анықтайтын және көрсететін, бір валюталы қарыздарды немесе олардың бөліктерін қаржыландыру үшін Банк бөлген өтелмеген Банк қарыз қаражатына немесе қарыз қаражатының бөлігіне қатысты алты айлық депозиттер бойынша Лондон банкаралық ставкасынан немесе басқа да бағдарлық ставкалардан төмен (немесе жоғары) ұсыныстардың әрбір Кезең үшін пайыздарды есептеуді білдіреді.

(с) Пайыздарды есептеудің әрбір кезеңі үшін анықталатын ЛИБОР базалық ставкасы және ЛИБОР жиынтық спрэді туралы Банк Қарыз алушыға тез арада х а б а р л а й д ы .

(d) Егер, рыноктық конъюнктураның өзгеруіне байланысты 2.06-бөлімде көрсетілген пайыздық ставкаларды анықтауға әсер ететін болса, Банк Қарыз бойынша пайыздық ставкаларды анықтау үшін 2.06-бөлімде көрсетілгеннен басқа өзгеше қабылдауға қажетті жалпы оның қарыз алушыларының және ішінара Банктің мүддесі үшін базис белгілейді, оны Банк осындай жаңа базис туралы алты (6) айдан кешіктірмей Қарыз алушыға хабарлай отырып Қарыз бойынша пайыздық ставкаларды анықтау үшін базисті өзгерте алады. Қарыз алушы өзінің қарсылығы туралы көрсетілген кезең ішінде Банкке хабарлайтын жағдайды қоспағанда, хабарлау кезеңі аяқталғаннан кейін Жаңа базис қолданысқа енеді және бұл ретте көрсетілген өзгерістер Қ а р ы з ғ а қ о л д а н ы л м а у ы т и і с .

2.07-бөлім. Әр жылдың 15 мамыры мен 15 қарашасында әрбір жарты жылда төлем жасалмаған сома бойынша пайыздар мен өзге де алымдар төлем жасауға жатады.

2.08-бөлім. Осы Келісімнің 3-қосымшасында келтірілген өтеу кестесіне сәйкес Қарыз алушы Қарыздың негізгі сомасын өтейді.

І І І - Б А П

Жобаның орындалуы

3.01-бөлім. (а) Қарыз алушы Жоба міндеттерін өзінің мақұлдайтындығын мәлімдейді және осы мақсатта АШМ арқылы Жобаны адал және тиімді және тиісті әкімшілік, экологиялық және қаржылық практикаға сәйкес орындауға міндеттенеді және қажет болған жағдайда Жобаны жүзеге асыру талап етілетін қорларды, үй-жайларды, қызметтер және басқа ресурстарды дереу беруге міндеттенеді.

(b) Осы Бөлімнің (а) тармағының ережелерін шектемей, және Қарыз алушы мен Банк арасындағы өзге келісушілік болған жағдайларды қоспағанда, Қарыз алушы осы Келісімге 5-қосымшада айтылған Іске асыру бағдарламасына сәйкес АШМ арқылы Ж о б а н ы о р ы н д а у ғ а м і н д е т т і .

(с) осы Бөлімнің (а) және (б) тармақтарының ережелерін шектемей, Жобаның С.2 және D.2 бөлігінің мақсаттары үшін Қарыз алушы осы Келісімге 5-қосымшада айтылған шарттармен пайдалану үшін (\$31,100,000) отыз бір миллион жүз мың долларға балама соманы беруге міндетті.

3.02-бөлім. (а) Банкпен Жоба үшін қажетті қызмет көрсету үшін өзге де келісушілік, қажетті тауарларды сатып алу және консультанттарды іріктеу және жалдау болған жағдайларды қоспағанда, осы Келісімге 4-қосымшаның ережелеріне сәйкес және Сатып алу жоспарында осы ережелерді одан әрі әзірлей отырып жүзеге асырылады.

(б) Қарыз алушы нұсқаулыққа сәйкес Банк үшін қолайлы Сатып алу жоспарын жаңартуға және Банкке алдағы Сатып алу жоспары күнінен бастап 12 айдан кешіктірмей жаңартылған жоспарды мақұлдауға беруге міндетті.

3.03-бөлім. Жалпы шарттар 9.07-бөлімінің мақсаттары үшін және оның ережелерін шектемей Қарыз алушы :

(а) Банк үшін қолайлы базада нұсқаулық дайындауға және Банкке Қорытынды күнге дейін алты (б) айдан кешіктірмей немесе Қарыз алушы мен Банк арасында келісілген ықтимал неғұрлым кеш күнде Жобаның мақсаттарына қол жеткізуді жалғастыруды көздейтін жоспарды беруге; және

(б) Банкке көрсетілген жоспар бойынша Қарыз алушымен пікір алмасуға негізделген мүмкіндік беруге міндетті.

I V - Б А П

Қаржылық ереже

4.01-бөлім. (а) Қарыз алушы есепке алу құжаттары мен шоттарды қоса алғанда қаржылық басқару жүйесін жүргізуге және Жобамен байланысты операцияларды, ресурстарды және шығыстарды тиісінше көрсететін, Банк үшін қолайлы дәйектілікпен қолданылатын бухгалтерлік есеп стандарттарына сәйкес қаржылық есептілікті дайындауға міндетті.

(б) Қ а р ы з а л у ш ы :

(і) Банк үшін қолайлы тәуелсіз аудиторлар жүргізетін аудиторлық тексеруді, Банк үшін қолайлы дәйектілікпен қолданылатын аудиттің стандарттарына сәйкес әрбір қаржы жылы үшін (немесе Банкпен келісілген өзге де мерзім) үшін осы Бөлімнің (а) тармағында аталған қаржылық есептілікті қамтамасыз етеді;

(іі) Банкке дайын болғанда, бірақ кез-келген жағдайда қаржы жылы аяқталғаннан кейін алты айдан кешіктірмей (немесе Банкпен келісілген өзге де мерзімде), (А) аудиттің тиісті жылы (немесе Банкпен келісілген өзге де мерзім) үшін осы бөлімнің (а) тармағында көрсетілген қаржылық есептіліктің расталған көшірмелерін және (В) аталған аудиторлар Банк үшін қолайлы көлемде және егжей-тегжейлі дайындаған осындай есептілік туралы қорытындыны береді; және

(ііі) оқтын-оқтын Банк негіздеп сұрайтын есепке алу құжаттарына және шоттарға, қаржылық есептілік аудитіне және аталған аудиторларға қатысты Банкке кез келген

ОСЫНЫҢ АЙҒАҒЫ РЕТІНДЕ Тараптар тиісті түрде уәкілеттік берілген өздерінің өкілдері арқылы әрекет ете отырып, жоғарыда көрсетілген күнде және жылы [Колумбия округінде, Америка Құрама Штаттары] осы Келісімге қол қойды.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҮШІН

Уәкілетті орган

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАЙТА ҚҰРУ ЖӘНЕ
ДАМУ БАНКИ ҮШІН

Уәкілетті өкіл

1 - Қ О С Ы М Ш А

Қарыз қаражатын алу

1. Төмендегі кестеде Қарыз қаражатынан қаржыландыру үшін көзделген шығыстар санаты; шығыстар санаты бойынша Қарыз қаражатын бөлу және осындай санаттардың әрқайсысы бойынша қаржыландыру үшін көзделген шығыстардың пайыздық үлесі келтірілген:

<u>Шығыстардың санаты</u>	<u>(доллармен)</u>	<u>қ а р ж ы л а н д ы р у</u> <u>шығыстарының үлесі %</u> <u>Қарыздың бөлінген сомасы</u>
(1) Жобаның С.2 Бөлігі бойынша суб-қарыздар және лизингілік қаржыландыру	30,000,000	2006 жылғы 30 маусымға дейін ҚҚМ игерілген қаражаттың 100%; 2007 жылғы 30 маусымға дейін ҚҚМ игерілген қаражаттың 100% және кейіннен 75%
(2) Жобаның D.2 Бөлігі бойынша микро суб қарыздар	3,650,000	игерілген соманың 100%
(3) Бөлінбеген сома	1,350,000	
БАРЛЫҒЫ	35,000,000	

2. Жоғарыдағы 1-тармақтың ережелеріне қарамастан, қарыз қаражаты шотқа алуға жатпайды: (a) Осы келісім күшіне енгізілген күнге дейінгі шығыстар бойынша төлемдер; (b) Егер Суб-қарыз немесе Лизингілік қаржыландыру немесе Микро суб-қарыз қаржылық сектор үшін Ауылдық инвестициялар бойынша нұсқаулықта айтылған өлшемдер мен тәртіпке және МҚҚМ үшін ауылдық инвестициялар бойынша нұсқаулыққа сәйкес берілмесе, (1) немесе (2) Санаттары; және (c) егер Банк осы Келісімнің 2.04-Бөліміне сілтеме жасалатын бір жолғы комиссиялық алымның толық төлемін алмаса, жоғарыдағы 1 параграф кестесінің кез келген Санатына енетін барлық шығыстар.

3. Банк Қарыз қаражаты мыналар үшін: (a) Жобаның С.2 Бөлігі бойынша 1 000 000

АҚШ долл. дейін Суб-қарыздар мен лизингілік қаржыландыруға; және (b) Жобаның D .2 Бөлігі бойынша микро суб-қарыздарға арналған келісімшарттар бойынша шығыстар үшін шығыс ведомостерінің негізінде Қарыз шотынан алынуын талап ете алады; қаражатты алудың барлығы да Банктің Қарыз алушыны ол туралы хабардар етуі шарттарымен жүзеге асырылатын болады.

2 - Қ О С Ы М Ш А

Жобаны сипаттау

Жоба Бенефициарлар үшін: (a) ауылдық қаржылық консультациялық қызметтерді нығайту және кеңейту; (b) ауыл шаруашылығы өндірісінің тәуекелін басқару жөніндегі бастамаларды қолдау; (c) ауыл халқын қаржылық қызметтермен қамтуды тереңдету мақсатында коммерциялық банктер мен лизингілік компаниялардың жаңа қаржылық құралдарды әзірлеуі және енгізуі; және (d) шағын бизнеспен айналысатын ауыл кәсіпкерлері үшін микро қаржыландырудың тұрақты бағдарламасын қолдау арқылы коммерциялық қаржылық қызметтерге қол жеткізуді жақсарту мақсатын қояды.

Қарыз алушы мен Банк арасында келісілген ықтимал және қойылған мақсаттарға қол жеткізуге бағытталған өзгерістерді ескере отырып, Жоба мынадай бөліктерді қамтиды:

А Бөлігі: Ауылдық қаржылық консультациялық қызметтер

1. Қаржыландырудың әртүрлі мүмкіндіктерін түсінуді жақсарту мақсатында қолдағы қаржылық құралдар мәселелері бойынша Бенефициарлар үшін ақпараттық-түсіндіру компанияларының серияларын жүргізу, сондай-ақ бизнес жоспарларын әзірлеу кезінде және қаржылық ресурстарды іздестіруге көмек көрсетуді қ а м т а м а с ы з е т у ;

2. Ауылды жерлерде жеке консультанттардың ұлттық желісін құру, ол Бенефициарларға мынадай мәселелер бойынша көмек көрсетеді, мысалы: i) бизнес жоспарларын дайындау және бағалау, шаруашылықты басқару, шығындар мен қаржылық жағдайды талдау, тәуекелді басқару; (ii) дәстүрлі кредиттерді, лизинг пен құрылымдық қаржыландыруды, кепілді бағалау әдісін қоса алғанда әртүрлі қаржылық мүмкіндіктерді салыстырмалы талдау, сондай-ақ кредит емес қаржылық өнімдер, мысалы, өндірістік және баға тәуекелін басқару құралдары; және (iii) лизинг және құрылымдық қаржыландыру бойынша үлгілік шарттарды қоса алғанда нормативтік-құқықтық базаны талдау және өсімдік шаруашылығындағы сақтандыру бойынша құқықтық талаптар.

В Бөлігі: Ауыл шаруашылығы тәуекелін басқару

1. Өндірістік тәуекелді басқару саласында техникалық жәрдемдесуді мыналар арқылы: (a) метеорологиялық инфрақұрылымды жаңғыртуды; (b) аймақтар және нақты дақылдар бойынша ауа-райы факторларының мәселелері жөнінде агрометеорологтарды дайындауды, және өсімдік шаруашылығын сақтандыру бағдарламасын жүргізу тетіктері бойынша Бенефициарлар үшін семинарлар жүргізуді; және (c) өсімдік

шаруашылығында сақтандыру бағдарламасын жүргізуді бағалауды және оның фискалдық салдарын, қаржыландыру және нормативтік-құқықтық базаны ұйымдастыруды қоса алғанда, ауыл шаруашылығы дақылдарын өсіру тәуекелін талдауды орындау арқылы қамтамасыз ету.

2. (a) Қазіргі заманғы тауарлық биржаларды дамыту үшін мыналар арқылы: (i) тауарлық биржаның ағымдағы жағдайының техникалық, қаржылық және ұйымдастыру аспектілерінің құқықтық базасын қарау; (ii) келісімшарттық жағдайларды қоса алғанда үлгілік бизнес жоспарларын әзірлеу; (iii) әртүрлі рыноктық құралдар арасында келісімшарттарды әзірлеу және синергияны құру әлеуетін бағалау; және (b) тауар биржасының иелерін, менеджерлерді және мемлекеттік реттеу мәселелерімен айналысатын лауазымды тұлғаларды тиімді қоғамдық-ақпараттық науқандарды әзірлеу, сенімге ие болу, ойдағыдай келісімшарттарды әзірлеу және клиентураны қамту жөніндегі озық практикаға үйрету арқылы тұғырнама құру.

С Бөлігі: Ауыл халқын қаржылық сектор мекемелерінің қызметтерімен қамтуды кеңейту

1. Мынадай: (a) ұзақ мерзімді инвестициялық ұсыныстардың қаржылық және операциялық тұрақтылығын бағалауды, ілеспе тәуекелдерді бағалауды және маржаны анықтауды қоса алғанда, ауыл шаруашылығына кредит беру мәселелері бойынша банктер мен лизингілік компаниялардың мамандарын; және (b) тауар өнімінің сапасын қамтамасыз етудің, бизнес жоспарларын дайындаудың және тәуекелді басқарудың қойма қолхаттарын, келісімшарттау және залалды өтеу процестерін қоса алғанда басқа да қаржылық құралдармен байланыстық озық іс-тәжірибесін қоса алғанда жеткізудің тиімді тізбектерін ұйымдастыру мәселелері бойынша құрылымдық қаржыландыруға қатысатын немесе қатысуды жоспарлайтын Бенефициарлар үшін оқытуды қамтамасыз ету.

2. Кредит беру көздерін жасау және қосалқы жобалар үшін қосалқы қарызбен және лизингілік қаржыландырумен қамтамасыз ету мақсатында ҚҚМ іріктелген кредит желісі бойынша операцияларды ұйымдастыру.

D Бөлігі: Ауылдық микро қаржыландыруды дамыту

1. Бастапқы жоба деңгейін анықтау үшін базалық зерттеу жүргізу және микро кредит беру өнімдерін әртараптандыру және интеграциялық байланыстарды дамыту саласында және техникалық жәрдемдесуді қамтамасыз ету арқылы жекелеген МҚҚМ институционалдық мүмкіндіктерін нығайту.

2. Кредит беру көздерін жасау және суб-жобаларды қаржыландыру үшін микро суб-қарызбен қамтамасыз ету мақсатында жекелеген МҚҚМ микро кредит желісі бойынша операцияларды ұйымдастыру.

E Бөлігі: Жобаны басқару

Техникалық жәрдемдесуді, оқытуды, зерттеулерді, аудиторлық қызметтерді, жабдықты, автокөлік құралдарын және жобаны іске асыру үшін қосымша операциялық

шығыстарды қамтамасыз ету, басқару және мониторинг арқылы Ауыл шаруашылығының СБИБ және БД институционалдық мүмкіндіктерін нығайту.

Жоба 2009 жылдың 30 маусымында аяқталады деп болжамданады.

3 - Қ О С Ы М Ш А

Мәулет алып өтеу кестесі

<u>Төлем күні</u>	Қарыздың негізгі сомасын өтеу (доллармен)
Әрбір 15 мамыр және 15 қараша күндері	
2010 жылғы 15 мамырдан бастап	1,460,000.000
2021 жылғы 15 мамырға дейін	
2021 жылғы 15 қараша	1,420,000.000

4 - Қ О С Ы М Ш А

Сатып алулар

I-Бөлім. Жалпы ереже

А. Барлық тауарларды, жұмыстарды және қызметтерді сатып алу (консультациялық қызметті қоспағанда) 2004 жылғы (мамырдағы) "ХКДБ қарыздары және МАР кредиттері бойынша сатып алу жөнінде нұсқаулықтың" (Сатып алу жөніндегі нұсқаулық) I бөлімнің ережелеріне және осы бөлімнің ережелеріне сәйкес жүзеге асырылады.

В. Консультанттардың барлық қызметтері ережелеріне және 2004 жылғы (мамырдағы) "Дүниежүзілік Банк қарыз алушыларының консультанттарын іріктеу және жалдау жөніндегі нұсқаулық" I және IV бөлімдерінің (Консультанттар туралы нұсқаулық) және осы бөлімнің ережелеріне сәйкес сатып алынады.

С. Осы Бөлімде бас әріптермен басылған және сатып алудың өзіне тән әдістерін сипаттау немесе келісімшарттарды Банктік тексеру үшін пайдаланылатын атаулар Сатып алу жөніндегі нұсқаулықта немесе Консультанттар туралы нұсқаулықта оларға бекітіліп берілген мәнде болады.

II-Бөлім. Тауарларды, жұмыстарды және қызметтерді сатып алудың өзіне тән әдістері (консультациялық қызметтерді қоспағанда)

А. Халықаралық конкурстық сауда-саттықтар. Егер осы Бөлімнің В Бөлігінде өзгеше көзделмесе, онда келісімшарттар Халықаралық конкурстық сауда-саттықтың нәтижесінде беріледі. Тендерлік ұсыныстарды бағалау кезінде отандық берушілер мен мердігерлер үшін жеңілдіктерді көздейтін Сатып алу жөніндегі нұсқаулықтың 2.55 және 2.56-тармақтарының ережесі Қарыз алушының аумағында дайындалған тауарларға қолданылады.

В. Сатып алудың басқа да әдістері

1. Шоппинг (бөлшек саудадағы сатып алулар) . Келісімшарт үшін құны \$100,000 дейін барабар бағаланған тауарлар "шоппинг" әдісі бойынша берілген келісімшарт бойынша сатып алынуы мүмкін .

2. Коммерциялық практика . Келісімшарт үшін құны \$1,000,000 дейін барабар бағаланған және Жобаның С.2 және D.2 Бөліктері бойынша суб жобаларға бөлінген суб-қарыз қаражатынан қаржыландыру үшін көзделген тауарлар Банк үшін қолайлы коммерциялық іс-тәжірибелерге сәйкес сатып алына алады.

III-Бөлім. Консультациялық қызметтерді сатып алудың өзіне тән әдістері

A. Сапа мен құнның негізінде іріктеу. Егер осы Бөлімнің В Бөлігінде өзгеше көзделмесе, онда консультанттардың қызметтері сапа мен құнды бағалауға негізделген іріктеу әдісі бойынша тапсырылған келісімшарттар бойынша сатып алынады. Консультанттар туралы нұсқаулықтың 2.7-тармағының мақсаттары үшін келісімшарт үшін құны \$200,000 дейін барабар бағаланған қызметтер үшін консультанттардың қысқаша тізімі толығымен ұлттық консультанттардан тұрады.

В. Басқа да рәсімдер

1. Ең аз баға бойынша іріктеу. Банктің келісімімен Консультанттар туралы нұсқаулықтың 3.6-тармағының талаптарына жауап беретін тапсырмаларды орындау үшін қызметтер Консультанттар туралы нұсқаулықтың 3.1 және 3.6-тармағының ережелеріне сәйкес ең аз баға бойынша іріктеу әдісі бойынша тапсырылған келісім шарттар бойынша сатып алынады .

2. Консультанттардың біліктілігі негізінде іріктеу . Келісімшарт үшін құны \$200,000 дейін барабар бағаланған қызметтер Консультанттар туралы нұсқаулықтың 3.1, 3.7 және 3.8-тармақтарының ережелеріне сәйкес тапсырылған келісім шарттар бойынша сатып алынады .

3. Жекелеген консультанттар . Консультанттар туралы нұсқаулықтың 5.1-тармағының бірінші сөйлемінде айтылған талаптарға жауап беретін тапсырмалар үшін қызметтер Консультанттар туралы нұсқаулықтың 5.2-тен 5.3-тармақтарын қоса алғанда , ережеге сәйкес жекелеген консультанттарға тапсырылған келісімшарттар бойынша сатып алынады. Консультанттар туралы нұсқаулықтың 5.4-тармағында сипатталған жағдайлар кезінде, осындай келісімшарттар Банктің алдын-ала мақұлдау шарты кезінде конкурстан тыс іріктеу әдісі бойынша (қызметтердің жалғыз көзі болған кезде) жекелеген консультанттарға тапсырылады.

IV-Бөлім. Банктің сатып алу жөніндегі шешімдерді қарауы

Сатып алу жоспарында Банктің алдын ала қарауына жататын келісімшарттар атап көрсетіледі. Барлық қалған келісім-шарттар олар орындалғаннан кейін Банктің қарауына жатады (факті бойынша тексеру).

5 - Қ О С Ы М Ш А

А-бөлігі: Жалпы ережелер

1. Қ а р ы з а л у ш ы :

(а) Жобаны Ауылшармині арқылы орындайды;

(b) Ауылшармині СБИУ арқылы Жобаны жүзеге асыру кезеңінде сатып алуды, қаражаттарды төлеуді, жобаның орындалу барысы туралы тұрақты және жылдық жоспарларды және Жобаға байланысты ҚМЕ дайындауды қоса алғанда жобаны жалпы үйлестіру бойынша міндеттемелерді орындай отырып, Сарапшылар тобы (СТ) Жобаны тиімді іске асыруға мүмкіндік беретін тиісті штатпен және ресурстармен Сарапшылар тобының СТ жұмысын қамтамасыз етеді; және

(c) Ауылшармині БД арқылы бухгалтерлік есеп, қаржылық есептілік және Жобаны қаржылық басқаруға жалпы жауап береді.

2. Қарыз алушы Ауылшармині арқылы ЖІН сәйкес Жобаны іске асыру жөніндегі барлық қажетті шараларды қабылдайды және РРП үшін жауапкершілік үшінші тарапқа берілмеуін және Банк алдын ала мақұлдамастан оның кез-келген ұсыныстарына өзгерту, түзету немесе күшін жою жүргізілмеуін қамтамасыз етеді.

3. Қарыз беруші Қаржы секторы үшін ауылдық инвестициялар жөніндегі нұсқаулық мазмұны мен нысаны жағынан Банк үшін қолайлы болуын қамтамасыз етеді, Нұсқаулық бойынша өз міндеттемелерін орындау міндетті болады және Нұсқаулық үшін жауапкершілік үшінші тұлғаға берілмеуін және Банк алдын ала мақұлдамастан оның кез-келген ұсыныстарына өзгерту, түзету немесе күшін жою жүргізілмеуін қ а м т а м а с ы з е т е д і .

4. Қарыз беруші МҚҚМ үшін Қаржы секторы үшін ауылдық инвестициялар жөніндегі нұсқаулық бойынша мазмұны мен нысаны жағынан Банк үшін қолайлы болуын қамтамасыз етеді, осы Нұсқаулық бойынша өз міндеттемелерін орындау міндетті болады және Нұсқаулық үшін жауапкершілік үшінші тұлғаға берілмеуін және Банк алдын ала мақұлдамастан оның кез-келген ұсыныстарына өзгерту, түзету немесе күшін жою жүргізілмеуін қамтамасыз етеді.

5. Қ а р ы з а л у ш ы :

(а) саясатты жүргізеді және тұрақты негізде және Банк үшін қолайлы көрсеткіштерге сәйкес мониторинг пен бағалауды оған жүзеге асыруға, Жобаны орындауға және жоба мақсаттарына қол жеткізуге мүмкіндік беретін тиісті тәртіпті қ а м т а м а с ы з е т е д і ;

(b) техникалық тапсырмаларды Банк үшін қолайлы негізде дайындайды және Банкке шамамен 2007 жылғы 30 қыркүйекте есепті даярлау күнінен кейінгі кезеңде Жобаның тиімді орындалуын қамтамасыз ету және оның мақсаттарына қол жеткізу бойынша ұсынылатын іс-шараларды баяндай отырып көрсетілген есептің алдындағы күн кезеңі ішінде осы Бөлімнің (а) тармағына сәйкес орындалатын мониторинг пен бағалау бойынша қызмет нәтижелері туралы есепті ұсынады; және

(c) Банктің сұрауы бойынша осы Бөлімнің (b) тармағында көрсетілген есепті

Банкпен бірлесе отырып 2007 жылғы 30 қазанға дейін немесе одан кешірек күні қарайды және есепте көрсетілген тұжырымдар мен нұсқаулар және осы мәселелер бойынша Банктің пікірі базасында Жобаны тиімді аяқтауды және одан кейін оның мақсаттарына қол жеткізуді қамтамасыз ету үшін барлық қажетті іс-шараларды қабылдайды.

В-бөлігі: Ішкі қарыздар туралы келісім

1. Қарыз алушы Жобаға қатысу үшін төмендегі 2-тармаққа сәйкес ҚҚМ арқылы іріктейтін Жобаның С.2-бөлімін орындайды.

2. Қарыз алушы Банкпен консультация жүргізу кезінде Қатысушы банк пен Лизингтік компанияларды Қаржы секторы үшін ауылдық инвестициялар жөніндегі нұсқаулықта айтылған қолайлылық талаптарына сәйкес Жобаның С.2-бөлігіне қатысу үшін ҚҚМ ретінде іріктейді.

3. (а) Жобаның С.2-бөлімінің мақсаттары үшін Қарыз алушы Банк мақұлдаған шарттармен Қарыз алушы мен әрбір ҚҚМ арасында жасалған ішкі қарыз туралы келісім шеңберінде осы Келісімнің 1-қосымшасының 1-тармағының кестесіндегі (1) Санатқа бөлінген қарыз сомасын ҚҚМ-ға қайта кредиттейді. Банкпен өзге уағдаластық жағдайларын қоспағанда осындай шарттар мыналарды қамтуы тиіс:

(i) Ішкі қарыз сомасы әрбір ҚҚМ-ға доллармен не теңгемен беріледі;

(ii) Ішкі қарыздың негізгі сомасын тиісті ҚҚМ Қарыз алушының пайдасына жарты жылдық негізде үш (3) жылдық жеңілдік кезеңін қоса алғанда он бес (15) жылы ішінде доллармен не теңгемен өтейді; және

(iii) Пайыздар Банк үшін қолайлы өтелмеген ішкі қарыз қалдықтарына есептеледі, ол былайша анықталады: (а) доллармен деноминирленген ішкі қарыз үшін пайыздық ставка мыналар: (1) Қарыз сомасын резервтеуге комиссиялық алымдарды төлеу; (2) ішкі қарызға байланысты әкімшілік шығыстар үшін пайдаланылатын Қарыз қаражатының өтемақысы үшін оқтын-оқтын Қарыз алушы белгілейтін және Банкпен келісілетін 1%-дан аз емес спрэд қосқанда осы Келісімнің 2.06-бөліміне сәйкес анықталатын басым пайыздық ставканы білдіреді; және (b) теңгемен деноминирленген ішкі қарыз үшін пайыздық ставка Банк үшін қолайлы әдіс бойынша анықталады.

(b) Қарыз алушы өзінің құқығын Ішкі қарыз туралы келісім бойынша Қарыз алушы мен Банктің мүдделерін қорғайтындай түрде жүзеге асырады және Қарыз мақсаттарын орындайды және Банкпен келісілген жағдайларды қоспағанда Қарыз алушы өзінің өкілдігін бермеуі, түзетулер енгізбеуі, Ішкі қарыз туралы келісімнен не оның кез келген ережесінен бас тартпауы тиіс.

4. (а) Қарыз алушы ҚҚМ үшін Қарыз қаражатын беретін ең жоғары сома, уақыттың кез келген нақтылы кезеңінде Ішкі қарыз туралы келісім шарттарында айтылған осындай кезеңде ҚҚМ жиынтық білікті Субқарыз төлемдердің нақтылы пайыздарына сәйкес сомамен лимиттелуі және Банк үшін қолайлы Қарыз алушы саясатына сәйкес болуы тиіс; бұл ретте жиынтық бағаланған Субқарыз төлемдерінің нақтылы пайызы

ешқандай жағдайда да 2006 жылдың 30 маусымына дейін 100%-ға, 2007 жылдың 30 маусымына дейін 80%-ға одан әрі уақыттары 75%-ға артпайтын жағдайдағы талаптар с а қ т а л у ы т и і с .

(b) Осы тармақтың мақсаттары үшін мыналарды:

(i) "бағаланған субқарыз төлемдері" тиісті Ішкі қарыз туралы келісімге сай кредиттік желі ашылғаннан кейін шоттан қаражат алуға (немесе қаражатты таңдауға) құқығы бар ҚҚМ-ның Бенефициарға заңды шығыстар үшін субқарызды төлейтін с о м а с ы н ; ж ә н е

(ii) "жиынтық бағаланған субқарыз төлемдерді" кез келген нақтылы уақыт кезеңіндегі нақтылы ҚҚМ-ға қатысты осындай уақыт кезеңінде барлық Бенефициардың барлық субқарыз бойынша осындай ҚҚМ жасаған жиынтық бағаланған субқарыз төлемдерін білдіреді.

С-бөлігі: Шағын ішкі қарыздар туралы келісім

1. Қарыз алушы төмендегі 2-тармаққа сәйкес Жобаға қатысу үшін МҚҚМ арқылы Жобаның D.2-бөлігін орындайды.

2. Қарыз алушы Банкпен консультация барысы кезінде МҚҚМ үшін Ауылдық инвестициялар жөніндегі нұсқаулықта айтылған қолайлылық талаптарына сәйкес Жобаның D.2-бөлігіне қатысу үшін МҚҚМ іріктейді.

3. (a) Жобаның D.2-бөлігінің мақсаттары үшін Қарыз алушы мен МҚҚМ арасында Банк мақұлдаған шарттармен жасасатын Микро ішкі қарыздар туралы келісім шеңберінде Келісімнің 1-қосымшасының 1-тармағының кестесіндегі (2) Санатқа бөлінген қарыз сомасын ҚҚМ-ға қайта кредиттейді. Банкпен өзге уағдаластық жағдайларын қоспағанда осындай шарттар мыналарды қамтуы тиіс:

(i) шағын ішкі қарыз сомасы әрбір МҚҚМ үшін теңгемен беріледі;

(ii) шағын ішкі қарыздың негізгі сомасын тиісті ҚҚМ Қарыз алушының пайдасына жарты жылдық негізде бір (1) жылдық жеңілдік кезеңін қоса алғанда төрт (4) жыл ішінде теңгемен өтейді; және

(iii) Пайыздар Банк үшін қолайлы өтелмеген шағын ішкі қарыздың қалдықтарына есептеледі және Банк үшін қолайлы әдіс бойынша анықталады.

(b) Қарыз алушы өзінің құқығын Шағын ішкі қарыздар туралы келісім бойынша Қарыз алушы мен Банктің мүдделерін қорғайтындай түрде жүзеге асырады және Қарыз мақсаттарын орындайды және Банкпен келісілген жағдайларды қоспағанда Қарыз алушы өзінің өкілдігін бермеуі, түзетулер енгізбеуі, Шағын ішкі қарыздар туралы келісімнен не оның кез келген ережесінен бас тартпауы тиіс.

D-бөлігі: Суб-қарыздар және лизингтік қаржыландыру шарттары мен ережелері

1. Шарттар мен ережелер:

(a) Суб-қарыз қаражаты әрбір Бенефициар үшін доллармен немесе теңгемен беріледі.

(b) пайыздар суб-қарыз беруші ҚҚМ анықтайтын, нарықтық конъюктураны ескере отырып спрэдті қосқанда осы қосымшаның В бөлігінің 3 (a) (iii)-тармағына сәйкес анықталатын Ішкі қарыз туралы келісімге сәйкес келуіне сай басым пайыздық ставка бойынша әрбір суб-қарыздың негізгі таңдалған және өтелмеген сомасына есептеледі.

2. (a) әрбір суб-қарыз негізгі таңдалған және өтелмеген сомаға кезең-кезеңде есептелетін пайыздық ставка борыштық міндеттемелердің мерзімін, шетел валютасында деноминирлеуді, пайыздық ставканы және негізгі таңдалған және өтелмеген сомасына кезең-кезеңде есептелетін пайыздық ставка әкімшілік шығыстарды қосқанда осы Қосымшаның В-бөлімінің 3 (a) (iii)-тармағының ережелеріне сәйкес ішкі қарызға кезең-кезеңде қолданылатын барабар пайыздық ставкадан төмен болмайтын тиісті шартпен Қатысушы банктердің инвестициялық-кредиттік саясаты мен іс-тәжірибесіне сәйкес анықталатын басқа да комиссиялық алымдар қоса алынған ш а р т т а р м е н б е р і л е д і .

(b) әрбір Лизингтік қаржыландыру әрбір лизингтік төлем, егер мыналар: (A) Лизингтік қаржыландыру құрал-жабдықтар, автокөлік құралдары және/немесе машиналар лизингінің құнын білдіретін сомада қарыз болғанындай; (B) әрбір лизингтік төлем пайыздың төлемі және осындай қарыз бойынша негізгі сома болғанындай; және (C) әрбір амортизациялық компонент пайыз бен негізгі сома бойынша енгізілген осындай төлемдердің негізгі сомасын өзімен бірге білдіргеніндей есептелетін амортизациялық компоненттің бөлігін осындай кестеге қосқан шартпен Лизингтік компаниялардың инвестициялық және қаржы-лизингтік саясаты мен іс-тәжірибесіне сәйкес анықталатын лизингтік төлемдер мен басқа да алымдардың мерзімі мен кестесін қоса алғандағы шарттармен беріледі. Лизингтік қаржыландырудың негізгі таңдалған және өтелмеген сомасына кезең-кезеңде есептелетін пайыздық ставка әкімшілік шығыстарды қосқанда осы Қосымшаның В-бөлігінің 3 (a) (iii)-тармағының ережелеріне сәйкес ішкі қарызға кезең-кезеңде қолданылатын барабар пайыздық ставкадан төмен б о л м а у ы т и і с т і .

3. Суб-жоба үшін талап етілетін тауарлар немесе қызметтер үшін ешқандай шығыстар, егер мынадай талаптар шарттар орындалмаса Қарыз қаражатынан қ а р ж ы л а н д ы р у ғ а ж а т п а й д ы :

(a) (i) осындай суб-жоба үшін жаңа ҚҚМ қамтамасыз етілетін алғашқы үш суб-жобаны немесе лизингтік қаржыландыруды Банк мақұлдауы тиіс; және (ii) мұндай шығыстар суб-жобаға немесе лизингтік қаржыландыруға қатысты осы Ереженің D-бөлігінің 4 (a)-тармағына сай талап етілетін өтінім мен ақпаратты Қарыз алушы алғанға дейін кемінде тоқсан (90) күн бұрын жасалуы тиіс; немесе

(b) осындай суб-жоба үшін ҚҚМ суб-жоба немесе лизингтік қаржыландыру ол үшін Банк Қарыз шотынан қаражат алуға рұқсат еткен тиісінше бос лимиті бар суб-қарызды немесе бос лимиті бар Лизингтік қаржыландыруды өзімен бірге білдіреді және мұндай шығыстар тиісінше бос лимиті бар суб-қарызға немесе бос лимиті бар лизингтік

қаржыландыруға қатысты осы Ереженің D-бөлігінің 4 (а)-тармағына сай талап етілетін өтінім мен ақпаратты Қарыз алушы алғанға дейін кемінде тоқсан (90) күн бұрын жасалуы тиіс. Осы Келісімнің мақсаттары үшін мыналар: (i) "Бос лимиті бар суб-қарыз" әрбір жаңа ҚҚМ ұсынған үш алғашқы суб-қарыздан өзгеше суб-қарыз және Бенефициар үшін \$1,000,000 барабар сомадан асатын суб-қарыздан өзгеше болып табылады (бір Бенефициар үшін Қарыз қаражатынан қаржыландыруға арналып қаржыландырылатын немесе қаржыландыруға ұсынылатын бос лимиті бар барлық қалған суб-қарыздар жинақталғанда), бұл ретте көрсетілген сома оқтын-оқтын Банк анықтағанындай өзгеруге жатады; және (ii) "Бос лимиті бар Лизингтік қаржыландыру" әрбір жаңа ҚҚМ қамтамасыз еткен алғашқы үш лизингтік қаржыландырудан өзгеше лизингтік қаржыландыру және Бенефициар үшін \$1,000,000 барабар сомадан асатын Лизингтік қаржыландырудан өзгеше болып табылады (сол Бенефициар үшін Қарыз қаражатынан қаржыландыруға арналып қаржыландырылатын немесе қаржыландыруға ұсынылатын барлық қалған лизингтік қаржыландыру қаражаты жинақталғанда), бұл ретте көрсетілген сома оқтын-оқтын Банк анықтағанындай өзгеруге жатады.

4. (а) Мақұлдау үшін Банкке бос лимиті бар суб-қарыздан немесе бос лимиті бар лизингтік қаржыландырудан өзгеше суб-қарыз немесе лизингтік қаржыландыру берген кезде Қарыз алушы мыналармен: (i) Қарыз қаражатынан қаржыландыру үшін ұсынылатын шығыстардың сипаттамасын және Банк үшін қолайлы экологиялық нұсқаулыққа сәйкес орындалған экологиялық бағалауды қоса алғанда Бенефициардың мінездемесі мен суб-жобаның сараптамалық бағасымен; (ii) суб-қарыз амортизациясын немесе Лизингтік қаржыландыру бойынша лизингтік төлемдер кестесін қоса алғанда ұсынылып отырған суб-қарыз бен Лизингтік қаржыландыру шарттарымен; (iii) Банк негіздеп сұраған кез келген басқа ақпаратпен бірге Банк үшін қолайлы наряд ны с а н а н д а ө т і н і м б е р у і т и і с .

(b) Бос лимиті бар-субқарызға немесе лизингтік қаржыландыруға қатысты Қарыз шотынан қаражат алу рұқсат беру үшін Қарыз алушы беретін әрбір өтінім мыналардың: (i) Қарыз қаражатынан қаржыландыру үшін ұсынылатын шығыстардың сипаттамасын қоса алғанда қысқаша Бенефициардың мінездемесі мен субжобаның сипаттамасының; және (ii) оны жеңілдікпен өтеу кестесін қоса алғанда суб-қарыз шарттарының ны с а н а с ы н қ ұ р а у ы т и і с .

(c) Осы тармақтың (a) және (b) тармақшаларындағы ережелерге сәйкес әзірленген өтінімдер мен сұраулар Банкке 2009 жылдың 30 сәуіріне дейін ұсынылуы тиіс.

5. Суб-қарыздар мен лизингтік қаржыландыру Банк мойындайтын суб-жобалар үшін қолайлы талаптарға жауап беру үшін Қаржы секторы үшін ауылдық инвестициялар жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес бағалау жүргізілетін суб-жобалар үшін б е р і л е д і .

6. Субқарыздар мен лизингтік қаржыландыру Бенефициармен жазбаша келісім-шартта немесе ол арқылы ҚҚМ Банк пен Қарыз алушының мүдделерін қорғау

үшін қажетті құқыққа және мынадай:

(а) Бенефициардың ұтымды техникалық, қаржылық, басқарушылық экологиялық нормалары мен практикасына сәйкес барынша адал және тиімді орындауын және субжобаны пайдалануын және есептілікті тиісті түрде жүргізуін талап ету;

(b) мынадай: (i) Қарыз қаражатынан қаржыландыру көзделетін тауарлар мен жұмыстардың осы Келісімнің 4-қосымшасының ережелеріне сәйкес сатып алынуын; және (ii) мұндай тауарлар мен жұмыстардың тек субжобаны орындау кезінде ғана п а й д а л а н ы л у ы н т а л а п е т у ;

(c) егер Банк немесе Қарыз алушы субжобаға оларды пайдалану, сондай-ақ тиісті есептілік пен құжаттама енгізілген мұндай тауарлар мен алаңдар, жұмыстар, өндірістік үй-жайлар, құрылыстар және қондырғылар сұраса, Банк немесе Қарыз алушы дербес немесе өкілдерімен бірлесіп инспекциялау;

(d) (i) Бенефициар сенімді сақтандырушылардың мұндай қатерлерге қарсы сақтандыруды сатып алуын және оңтайлы іскерлік практика принциптері мұндай сомаға жауап беруін; және (ii) жоғарыда айтылғандарды шектеместен, мұндай сақтандырудың Қарыз қаражатынан қаржыландырылатын тауарларды сатып алуға, тасымалдауға және жеткізуге байланысты тәуекелді жабуы қажеттігін; мұндай қатерлердің бірі болған кезде төленетін өтемақыны ол мұндай тауарларға ауыстыра алатын немесе жөндей алатын еркін пайдаланылатын валютада Бенефициарға төленуі қ а ж е т т і г і н т а л а п е т у ;

(e) жоғарыда көрсетілгендерге байланысты, сондай-ақ Бенефициардың әкімшілігі, операциялар және қаржылық мән-жайына қатысты, сондай-ақ субжобадан ықтимал пайдаға қатысты Банктің немесе Қарыз алушының негіздемелі сұрауы бойынша кез-келген а қ п а р а т т ы а л у ; және

(f) Қарыз алушымен шарт бойынша өз міндеттемелерін орындамаған кезде Қарыз қаражаттарын пайдалануға Бенефициардың құқығын тоқтата тұру немесе тоқтату құқықтарына ие болатын өзге де тиісті құжаттарда айтылған шарттармен беріледі.

Е-бөлігі: Шағын суб-қарыздарға арналған шарттар мен ережелер

1. Осы Келісімге 1-қосымшаның 1-тармағында келтірілген (2) кестенің Санатына оқтын-оқтын бөлінетін Қарыз қаражатынан берілетін әрбір шағын суб-қарыздың негізгі сомасына теңгемен басымдық жасалады.

2. Әрбір шағын суб-қарыз МҚҚШ анықтайтын және әкімшілік шығыстарды, капитал құнын, қарыздар, инфляция бойынша және Қарыз алушының қаржылық рыногінде басым түсетін оң нақты пайыз ставкаларын ескеріп болжамдалған залалдарды қоса алғанда, кредит берудің толық құнын жабу үшін жеткілікті ставка бойынша алынған және өтелмеген негізгі сомаға есептелетін пайыздармен беріледі.

3. Шағын суб-қарыздар Банкке қолайлы суб-жобаларға арналған өлшемдерге сәйкес келуін растау үшін МҚҚШ үшін Ауылдық инвестициялар бойынша нұсқаулыққа

сәйкес сараптамаға өткен суб-жобаларға беріледі.

4. Шағын субқарыздар мынадай құқықтарды қоса алғанда, МҚҚШ нәтижесінде өз мүдделерін, сондай-ақ Қарыз алушы мен Банктің мүдделерін қорғау үшін жеткілікті құқық алатын жазбаша келісім-шарттарда немесе өзге құжатта айтылатын шарт негізінде беріледі:

(a) Бенефициардың Субжобаны тиісінше адалдықпен және тиімділікпен және техникалық, экономикалық, қаржылық және коммерциялық практикаға сәйкес орындауын, есептілікті тиісті түрде жүргізуін және қажет болған кезде қорларды, үй-жайларды және осы мақсаттарға қажетті басқа да ресурстарды дереу беруін талап ет у ;

(b) (i) Қарыз қаражаттарынан қаржыландыру көзделген тауарлар мен жұмыстар осы Келісімнің 4-қосымшасының ережелеріне сәйкес сатылып алынуын; және (ii) мұндай тауарлар мен жұмыстар Субжобаны орындау кезінде айырықша пайдаланылуын талап е т у ;

(c) егер Банк немесе Қарыз алушы субжобаға оларды пайдалану, сондай-ақ тиісті есептілік пен құжаттама енгізілген мұндай тауарлар мен қызметтер және алаңдар, өндірістік үй-жайлар, құрылыстар сұраса, Банк немесе Қарыз алушы дербес немесе өкілдерімен бірлесіп инспекциялау;

(d) Банкке немесе Қарыз алушыға қолайлы қауіпсіздік, денсаулық қорғау және экологияның тиісті нормаларына сәйкес Субжобаны орындау және пайдалану; және

(e) МҚҚШ-пен шарт бойынша өз міндеттемелерін орындамаған кезде Қарыз қаражаттарын пайдалануға Бенефициардың құқығын тоқтата тұру немесе тоқтату.

6 - Қ О С Ы М Ш А

Арнайы шот

1. Осы Қосымшаның мақсаттары үшін:

(a) "заңды санаттар" термині осы Келісімге 1-қосымшадағы 1-кестенің 1-тармағындағы (1) және (2) санаттарды білдіреді;

(b) "заңды шығыстар" термині Суб-қарыздар және Лизингтік қаржыландыру, сондай-ақ осы Келісімнің 1-қосымшасының шарттарына сәйкес құқыққа сай Санаттарға мерзімді түрде бөлінетін Қарыз қаражаттарынан қаржыландыру көзделген Шағын суб-қарыздар шеңберінде Суб-жобалар үшін қажетті тауарлар мен жұмыстардың пайымды құны бойынша сатып алынған шығыстарды білдіреді; және

(c) "Бекітілген қаржы бөлу" термині Қарыз шотынан алынатын және егер Банкпен басқа уағдаластық болмаса, Бекітілген қаржы бөлу Қарыз шотынан алынған қаражаттардың жиынтық сомасы 2,000.000 \$ сомамен шектелетін болғанша қосылған Жалпы шарттардың 5.02-бөліміне сәйкес Банк қабылдаған барлық өтелмеген арнайы міндеттемелердің жалпы сомасы 4,000.000 баламасына тең болмайтын немесе асып кететін шарт негізінде осы Қосымшаның 3(a)-тармағына сәйкес Арнайы шотқа есептелетін 4,000.000\$ соманы білдіреді.

2. Арнайы шоттан қаражаттардың төлемі осы Қосымшаның шарттарына сәйкес заңды шығыстарға жүргізіледі.

3. Банк Арнайы шот белгіленген тәртіппен ашылғаны үшін қолайлы айғақ алғаннан кейін Бекітілген қаржы бөлуді алу мен Арнайы шотты толтыру мақсатында қаражаттарды кейінгі алу мынадай тәртіппен жүргізіледі:

(a) Бекітілген қаржы бөлу қаражаттарын алу үшін Қарыз алушы Банкке Бекітілген қаржы бөлудің жиынтық сомасынан немесе оның сомасынан асып кетпейтін депозитке сұрау немесе сұраулар береді. Осындай сұрау немесе сұраулар негізінде Банк атынан Қарыз алушы қаражаттарды алады және Қарыз алушы сұраған соманы немесе сомаларды Арнайы шоттың депозитіне оларды есептейді.

(b) (i) Арнайы шотты толтыру үшін Банкке Қарыз алушы Банк анықтайтын сол кезеңділікпен Арнайы шотқа қаражаттарды аударуға сұрау береді.

(ii) әрбір айтылған сұрауды алғанға дейін немесе осындай сұрауды алғанда, Қарыз алушы Банкке оған сәйкес Арнайы шотқа қаражатты толтыру сұралатын төлемді немесе төлемдерді жүзеге асыру үшін осы Қосымшаның 4-тармағында көзделген құжаттаманы және өзге де куәліктерді береді. Әрбір осындай сұрау негізінде Банк атынан Қарыз алушы Қарыз шотынан қаражаттарды алуды және негіздемесі Арнайы шоттан тиісті шығыстарды төлеу үшін айтылған құжаттармен және өзге де куәліктермен расталған мөлшерде Қарыз алушы сұраған Арнайы шотқа оларды есептеуді жүргізеді. Қарыз шотынан көрсетілген депозиттерді Банктің алуы берілген құжаттармен және өзге де куәліктермен расталған құқыққа сай санаттар мен тиісті баламалы сома шегінде жүргізіледі.

4. Арнайы шоттан әрбір төлем үшін Қарыз алушы Банктің сұрауында негіздемелі түрде көрсетілген кезең ішінде осындай төлем Банкке заңды шығыстарға жүзеге асырылғанына құжаттаманы және басқа да айғақтарды береді.

5. Осы Қосымшаның 3-тармағындағы ережелерге қарамастан, Банк Арнайы шотқа одан әрі депозиттерге қатысты сұрауларды қабылдамайды:

(a) егер қандай да бір сәтке Банк бұл Жалпы шарттардың V-бабында және осы Келісімнің 2.02-бөлімінің (a) тармағында көзделгендей Қарыз шотынан тікелей Қарыз алушы қаражаттарды бүкіл одан әрі алуды жүзеге асыратынын анықтаса;

(b) егер Қарыз алушы Банкке осы Келісімнің (ii) 4.01 (b)-бөлімінде айтылған кезең ішінде Банкке көрсетілген Бөлімге сәйкес аудитке қатысты шоттар және Арнайы шот бойынша есептілік берілуі қажет аудит туралы қандай-да бір есептерді бермесе;

(c) егер Банк қандай да бір сәтке Қарыз алушыға Жалпы шарттардың 6.02-бөлімінің ережелеріне сәйкес Қарыз шотынан қаражаттарды Қарыз алушының алу құқығын ішінара немесе толықтай тоқтата тұру туралы өз ниетін хабарласа; немесе

(d) Жоба үшін Жалпы шарттардың 5.02-бөлімінің ережелеріне сәйкес Банктің барлық өтелмеген арнайы міндеттемелерінің жалпы сомасын шегере отырып, заңды Санаттарды қаржыландыруға арналған Қарыз қаражаттарының жалпы таңдалмаған

сомасы Бекітілген қаржы бөлу сомасынан екі есе асқанда ғана.

Бұдан кейін құқыққа сай санаттарды қаржыландыруға арналған Қарыз шотында алынбай қалған соманы алу Қарыз алушыға арнайы хабарламада Банк айтқан тәртіпке сәйкес жүзеге асырылады. Қаражаттарды одан әрі алу айтылған хабарлама күні Арнайы шоттағы депозитте қалған барлық сома құқыққа сай шығыстар бойынша төлемдерді жүзеге асыру үшін пайдаланылатынына Банк көз жеткізгеннен кейін ғана Банкке қолайлы көлемде жүргізіледі.

6. (a) Егер Банк қандай да бір сәтке (i) Арнайы шоттан кез-келген төлемдер осы Қосымшаның 2-тармағының шарттарына сәйкес келмейтін шығыстарды немесе соманы жабу үшін жасалды немесе Банкке берілген құжаттамамен негізделмеді деп белгілесе, Қарыз алушы Банк хабарлама алғаннан кейін дереу (А) Банк сұрауы мүмкін мұндай қосымша растаманы береді; немесе (В) Арнайы шотқа (немесе Банктің сұрауы бойынша оны өтейді) жеткілікті түрде расталмаған немесе заңды төлемдер санатына кірмейтін осындай төлем сомасына немесе оның бөлігіне тең соманы енгізеді. Егер Банк өзгелей келіспесе, онда Қарыз алушы әрбір нақты жағдайда, көрсетілген растаманы бергенге немесе айтылған жарнаны Арнайы шотқа жүргізгенге немесе қаражаттарды өтегенге дейін Арнайы шотқа ешқандай қаражат орналастырылмайды.

(b) Егер Банк қандай да бір сәтке Арнайы шоттағы кез келген өтелмеген сома құқыққа сай шығыстар бойынша одан әрі төлемдерді жабу үшін талап етілмейді деп белгілесе, онда Қарыз алушы Банк хабарламаны алғаннан кейін дереу Банкке осы өтелмеген соманы өтейді.

(c) Қарыз алушы Банк хабарламаны алғаннан кейін Банкке Арнайы шоттағы депозиттегі қаражаттарды толықтай немесе ішінара өтей алады.

(d) Осы Қосымшаның 6 (a), (b) және (c) тармағына сәйкес Банкке өтелген қаражаттар Қарыз шотына алдағы алу немесе Жалпы шарттарды қоса алғанда, осы Келісімнің ережелеріне сәйкес есептен шығару үшін есептеледі.